Број 243. У Новом Саду, у понедељак 5. (18.) новембра 1912 Година XLVII

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 3 круне; за четврт године 9 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 К 50 п. за четврт године 10 К 5 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у Лауша Кошута (главној) улици број 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Дипломатско натезање.

На бојном пољу балканском може се рећи, да је ствар скоро свршена, иако још има да се бију одлучне битке код Скадра, Битоља, Једрена и Чаталџе. Нико не сумња, да ће балкански савезници и ту однети победу. Дипломатска је борба пак много жешћа и променљиве среће, па се још не може да предвиди, какав ће јој бити крај

Пре свега мора се указати на однošај између Аустроугарске и Италије. Из Беча је јављено, да Италија у свему помаже Аустроугарску. Међутим званичне „Српске Новине" у Београду доносе ово саопштење: *„У страној штампи распрострта вест, да је овдашњи* (т. ј. београдски) *италијански отправник послова чинио код српске владе кораке, којима би се помагала акција Аустроугарске, лишена је сваког основа"*. Полузванична римска „Агенција Стефани" доноси саопштење, да корак Италије и Аустроугарске на Балкану нема ту сврху, *да ограничи ратне странке у њиховим војним операцијама.*

Талијански најугледнији листови, као што су „Аванти", „Месаџеро" и други, отворено позивају талијанску владу, да не помаже Аустроугарску, него да откаже тројни савез и да се прикључи балканском савезу. Тај покрет помажу угледни посланици Бизолати, Барзилај, Кијеза и многи други. Они су решили, да сазову збор, који ће талијанску владу приморати, да прекине са тројним савезом.

У исти мах и француска штампа жестоко напада Аустроугарску и прети јој. „Пестер Лојд" сматра за дужност, да одговори париском „Тану" и да нагласи, да се у Бечу не боје тих претњи, јер имају право да траже пријатељство Србије и да се то пријатељство осигура. Али „Пестер Лојд" овом приликом не прети оружаном силом, него наглашава, да ће Србија приликом преговора о трговачком уговору имати прилике, да покаже своје пријатељство.

Из Русије чују се гласови, да је Србија у праву. „Рјеч", која важи као полузванично гласило Сазоновљево, тражи, да се задовољи Србија. По једној вести, Русија је вољна, да Србију приволи на попуштање, ако јој тројни савез даде пристаниште на Јадранском Мору. Из Петрограда стигла је у Београд вест, да је у министарској седници руски војни министар изјавио, да је Русија спремна за рат, те тако скинуо са војске сваку одговорност за евентуалан неуспех руске политике С тим у свези јавља се, да је учињено расположење за мобилизацију шест руских војничких корпуса. Из Кијева јављају, да је пред уредништвом аустрофилског листа „Рада" и аустроугарским конзулатом дошло до великих демонстрација и да су прозори и врата умрљани мастилом.

Балкански савезници још нису дали одговор свој Турској гледе мира. Ни српска влада није одговорила аустроугарском посланику Угрону, који је Пашићу рекао, да Аустроугарска прихваћа начело: Балкан балканским народима. С тога гледишта тражи, да Албанија буде арбанашка. Што се тиче изласка Србије на море, предлаже јој се: излазак на Јегејско Море (Солун или Кавала), излазак преко Црне Горе — или преко Далмације.

Било је речи, да ће се састати министри председници балканских држава у Београду, на Аранђелов дан. Говорило се, да ће у Београд доћи и краљ Фердинанд. Црногорски краљ Никола имао је подужи разговор са бароном Гислом, аустроугарским послаником. Неки листови јављају, да ће српски краљ Петар и грчки краљ Ђорђе отићи у Чаталџу, да заједно са краљем Фердинандом уђу у Цариград.

Али још нема вести, које би потврдиле да је било у којем правцу донесена каква одлука. Изгледа нам, да Немачка избегава оружани сукоб, јер из Берлина поново поручују, да све велике силе желе мирно решење спора. Свакако ће пак на попуштање ратоборности утицати и држање Италије, где се народ отворено буни против тога, да помаже захтеве Аустроугарске, а и сама влада изјављује, да се она не залаже за те захтеве.

Наш престолонаследник стићи ће ових дана у Немачку, да посети цара Виљема. Отуда ће се вратити у недељу ујутру. Онда се може очекивати разбистрење политичког положаја — а ваљда и крај дипломатском натезању.

Др. Стојан Данев, председник бугарског собрања, изјавио је пак новинарима, да ће се спор повољно решити. Србија ће добити заједно са Црном Гором обалу у дужину 12 километара поред Јадранскога Мора, а Аустроугарској признаће се надзор над железницом за Солун. Талијански министар председник Ђолити пак држи, да ће се све мирно решити.

Европа и балкански народи.

— Проповед дра Николе Велимировића. —

Чувени проповедник, др. Никола Велимировић, говорио је у београдској саборној цркви о садашњим приликама у Европи и на Балкану. Из те значајне проповеди доносимо нека важнија места:

„Пре пет и више векова постојала је на истоку једна негда велика, али онда трула царевина: Византија. Гњила од измореност, маљушна у великим остатцима старога сјаја она је морала да пропадне, јер је пала и њена моћ и вера и претворила се у порок. У оно доба почели се били на Балкану развијати мали али свежи словенски народи, али су и они били заражени од болести и порока Византије. Они су сами скривили својим манама све своје несреће, а Бог је за кажњиваоца изабрао једно дивље туранско племе, које и није имало и показало је да није кадро да има икакове друге способности и мисије, до ли да буде бич божји и кажњивалац. Турци су преотели од Арапа, способних и за културу подесних Арапа, њихову веру

ПОДЛИСТАК.

ОСВОЈЕЊЕ ПРИЛИПА.

Шта причају рањеници?

Рањени пуковник Миладин Масларић, заповедник 17. пука причао је ово:

— Видите, карактеристика данашњег бојишта је у томе што су веће вароши у равници опкољеној једним ланцом планинским. Тако имамо случај са Велесом, па Прилеп, па Битољ, Скопље итд.

Идући ка једној вароши нпр.: Прилепу, ми смо имали да пређемо преко једне греде, како се ми војници изражавамо, т. ј. морали смо прећи преко тога планинског венца. То су обично најопасније места за војску која наступа. У овом случају ми смо имали два пута ту незгоду; једну при уласку у Прилеп, другу при изласку, јер је дан планински венац иде око самог Прилепа.

Силазећи од Велеса на Прилеп ми смо морали прећи око 36 километара врло неповољнога терена и по рђавом времену. Имали смо и кише и снега пре но ви.

На прве тешкоће наишли смо код Кичева испред Прилепа, ту је било турске војске на положајима који су ни више ни мање но прави градови. То су била места непролазна. Командовао је како изгледа неки Фетир паша, бар тако ми рекоше неки Турци.

Пут је, велим вам, био врло неповољан за нас. Ипак, требало је ићи напред, требало је заузети Прилеп.

Највећа је борба била код карауле зване Присат. То је код Кичева, али ваљало је проћи кроз Мраморну Клисуру. Збиља прошли смо кроз једну тесну клисуру, чије су стране од самога мрамора.

Али било је тешко проћи кроз ту клисуру с тога, што су Турци заузели висове. Није било другога пута за артилерију и кола. Тај вис мери око 1450 метара. Такав је положај, да ту двеста војника са доста муниције могу више него једну дивизију да сузбију и да је побију. Човечија нога тамо, пре ове војне тешко да је ступила. И сувише нам је био тежак положај. Ми смо се борили ту скоро три и по дана, док то нисмо очистили од Турака. Не знам то тачно, јер ту је водио главну борбу V пук.

Кад смо узели ту греду имали смо пред собом Прилеп. То је било 23. Још у вече после малих отпора испред саме вароши ја сам са својим (17.) пуком ушао у варош и заузео је. Ту смо само преноћили. а већ сутра 24. кренули смо из вароши даље.

Ушли смо у варош са музиком. Војска је била неописано одушевљена.

Као и увек пред каквим знатнијим местом официри су говорили војницима о Прилепу и о Краљевићу Марку. Они су и сами то већ знали, али ипак то је само појачало њихову жељу, да час пре уђу у Маркову престоницу. Кад смо ушли у варош једва смо задржали војнике да не оду у Марков град, који се налази десно изван вароши. Задржали смо их да се мало одморе, да не би по ноћи наишли у сукоб са Турцима, који су ту били.

Ја сам одмах постао командант места. Отишао сам у беладију (општину) сазвао сам суд и прваке Србе. Бугаре и Турке. Објаснио им ново стање и саопштио им потребне наредбе.

Хришћани су били врло радосни. Турци се нису ни мало противили. Они су ме мирно саслушали и рекоше:

— Земан је такав дошао. Ми Османлије владали смо 600 година, сад је дошло ваше царство, слушаћемо.

Још ми рекоше, да је ту на месту председника, где сам ја седео, пре два сата пред улазак српске војске седео турски командант војске, која је била у Прилепу.

У Прилепу има једна коњичка касарна. Ни сам имао времена да је обиђем, али речено ми је да је тамо нађено много коњичке опреме. Поставио сам општински суд и посаду, па изјутра кренох даље.

На 5 - 6 километара од Прилепа налази се опет једна греда — венац планински, који се зове Бакарно Гумно. (По предању бакарни рудник Краљевића Марка)!

То су били положаји такође одлични за Турке. Природна утврђења, којима човечија рука није могла ништа више да дода.

Ми смо се налазили у једној пространој чистој равници, без икаквих заклона. Мој пук је био лево од пута према Бакарном Гумну, а десно 6. пук. Та два пука су и издржала ту страшну битку.

Положаји турски, то су била утврђења, понављам вам, да се боља не би могла ни пожелети. Турци су нас могли избројати, а ми ни једног нисмо могли видети. Па ипак око 9—10 сати ми смо већ били у борби, која се тек увече свршила. Крвава је борба била, али ипак наших има врло мало мртвих, рањених је доста. Кад смо ми заузели положаје, онда су Турци нагрнули равницом ка Битољу. (Преко тога Гумна настаје опет равни-

муслиманску и искварили је и претворили ту веру, која је била почела да даје сјајне плодове просвете и напретка; претворили је у крв и мач. Они су донели уништење и ништа до уништење и зауставили наш напредак за неколико векова. Они су донели само у рату верски фанатазам, а у миру лењост фатализма. И наста пустош кроз векове.

Европа, хришћанска Европа, полако се прилагођавала стању ствари и баш кад су народи балкански надахнути њеним идеалима слободе почели да се дижу на ноге и да верују, да су искајали своје грехе, и да је дошло време, да прекаљени и ишчишћени у вековном страшном и спасоносном чистилишту, баш онда када су ти народи а међу њима први Срби, почели да стварају четири нове ослобођене државе, четири острва слободе, та Европа се стала слагати са том крвавом Турском и с њоме пречити Балканцима, да ослобођење проведу до краја и започну нови живот. Балкан се налазио непрестано између Сциле и Карибде, из међу Европе и Турске, и никако да проведе своју лађу између те две немани. Европа је хтела да одржи status quo, а то је значило да одржи гробље на Балкану, да по њему могу да се шетају њене хијене.

Европа заједно са Турском виче на нас, да смо неверници и хијене: вичу њени дипломате, њени трговци, њени књижевници, њени отупели миротворци. Ми смо неверници, који трпимо мученичке патње само ради вековне вере, да ће се наш народ једном ипак спасти, који верујемо у правду Бога и повести, који жртвујемо све за спас браће, који верујемо у оне идеале, које је Европа пред један век прогласила правима човека, а које је још пре пола века погазила и претворила у веру у златно теле и у религију Јуде Искаријота. Хијене смо ми, који не ћемо да на Балкану буде и даље гробље, по коме ће дипломате да цртају своје мапе себичне деобе, трговци да праве своје послове, који им најбоље успевају у заосталој Турској, за коју плаћа рачуне раја; књижевници, који проглашују турско гробље и заостатак сликовитим и оригиналним материјалом за лажна надахнућа, којих не умеју наћи другде; пацифисте и хуманитарци, који мисле да је мир исто што и смрт и који од саме мирољубивости заборавише на патње и понос човечански. Не, нисмо ми хијене, него су хијене они репрезентанти хришћанске и просвећене Европе. Она нема данас више морала, она нема идеала, она је спала на степен старе Византије, када јој је било суђено да пропадне. Послаће Бог и на њу казну и бич. Ми смо своју казну испунили, ми смо се препородили, ми смо прекалили наш морал, морал здравља, слободе, светлости и пожртвовања. Турци су своју историјску улогу кажњавања и уништења испунили, њих мора да нестане, а ми мора да живимо, јер смо то завредили. И нека нас не назива та Европа више браћом у вери, јер наша вера није њена вера: њена је вера нехришћанска, њен је Бог Мамон, а ми верујемо у правду и у поштење, ми имамо Христа посутога ранама, овенчаног трновим венцем, Бога ратника и љубави, кога Европа издаје као Јуда свога Господина. И како је год наша омладина од вајкада најпоштеније схваћала идеале слободе и братства, које је пред стотину година и сада засведочила, да је остала верна тим идеалима, тако мора од сада да се окрене од лажних хијенских назови хуманитарних, пакосно самаританских и фарисејских трговачких наука те модерне Европе и да своју снагу и свој морал потражи у народу а у вери, која живе у души народа нашега и која рађа чудесима спасења, каквима је ето сада родила. Било овако сада и у будуће. Амин.

Рат на Балкану.

Успеси српске коњице.

Српска коњица показала је у овоме рату необичну спрему и одлучност. Позната су њена дејства око Куманова, а за тим гоњење и растурање противника у свима правцима после уласка у Скопље. Коњица се у овоме рату није задовољила обичном подређеном улогом, већ је у више махова узела и активну улогу као засебна јединка. Интересантна је акција коњичког пука дунавске дивизије првог позива, који води мајор Цоловић. Он се после заузећа Штипа одвојио од главне армије и кренуо се преко Демир капије долином Вардара ка Солуну. У теснацу Демир капијском наишао је српски коњички пук на један турски одред са 7 официра и 600 аскера. После подуже борбе Турци су се разбегли, остављајући сву своју спрему и профијант, а српски је пук заузео Демир капију. Свршив ту посао, пук се кренуо даље на југ и код села Худова заробио је једног турског капетана и 136 војника. Одмах се затим пук поделио у две колоне, те је једна пошла ка Ђевђелији и Вардакаји и заробила 5 официра и 900 војника. Друга колона отишла је ка Дојрану и, као што је већ јављено, и њега заузела, заробивши 300 војника и растеравши других 500. Мало затим једно одељење те колоне разруши код места Килиндара пругу Солун—Цариград и спречи експедицију вагона и машина, коју су Турци упутили Цариграду.

Пошто се ускоро сјединила са првом својом колоном код села Хацилара, она се јавила пред Солуном команданту грчке армије и ставила му се на расположење, што је код Грка изазвало велико одушевљење. И после уласка у Солун о чему је засебно јављено, тај храбри пук српски кренуо се преко Кукуша за Прилеп, где је после три дана силних напрезања стигао и упутио се одмах на бојиште ка Битољу.

Опсада Једрена.

Јављено је, да становништво Једрена наваљује, или да се варош преда или да се покуша са продирањем кроз српске посаде. Изгледа да и саме трупе већ осећају потребу са неким решењем, јер је стање постало несношљиво. У два маха чинили су Турци испад, једном 27. а други пут 31. октобра. У првом испаду учествовала су два турска пука са артилеријом и коњицом, у другом један пук са артилеријом. Оба пута су Турци сузбијени са великим губитцима. У првом сукобу они су изгубили које мртвих које рањених 270, а ми 22 рањеника и 2 погинула; у другом Турци 130 погинулих и рањених, а Срби 1 погинулог и 11 рањених. Ови испади Турака доказ су да Турци пробају српску снагу и будноћу и да се ових дана спремају за велики испад.

Праведност српског суда.

Када су српске трупе ушле у Скопље, нашле су варош у потпуној анархији. Турске власти биле су се разбегле. Она на брзу руку састављена власт од мештана била је немоћна да одоли пљачкашким дружинама, које су се биле организовале и покушале продужити свој пљачкашки посао и оног дана када су српске трупе већ биле заузеле варош и војне власти су одмах прегле на посао и почеле хватати те разбојнике, који су се бацили нарочито на Турке и турске куће, мислећи свакако да је то сада после ослобођења Скопља од Турака слободно. Прекјуче је у Скопљу било суђење једној такој дружини, коју је водио Димче Трпев и која је опљачкала куће Турака: Ахмед ефендије, Тефик ефендије и још неких. Судио је војни суд под председништвом потпуковника Туцаковића. Турци су се појавили као тужиоци и врло збуњеним, преплашеним гласом изнели су кривице оптужених. Пошто је поручник Станић дао одбрану, суд је изрекао пресуду, којом се кривци осуђују на 15, 12 и 10 година. Изрицање ове тешке осуде изазвало је код свих присутних, нарочито Турака, чуђење, јер се није веровало, да ће хришћански српски режим моћи бити строг према кривцима хришћанским и праведан према Турцима. Ови су се са много клањања и захваљивања уклонили из суднице.

Русија и Србија.

„Рјеч“, која се досад држала врло резервисано, доноси чланак против претера-

---

ца.) Тада су они страдали ужасно. Ја нисам био тамо преко Гумна, јер сам био већ рањен, али они, који су тамо ишли веле да су наилазили само преко турских лешева.

Рањен сам још испред Гумна. Сви војници су лежали и пуцали само сам ја стајао. Да сам случајно лежао или клечио добио би куршум у груди или у главу. Овако скоро ћу да им се вратим.

Неки рањеници тврде, да су Срби имали код Прилепа 1800 рањеника и 200 мртвих.

— Главна је битка, причао ми Светозар Јовановић, била после Прилепа. Непријатеља је било доста, не могу тачно да вам кажем колико, али њихова је линија заузела пет километара, ако не и више.

Ми смо бројно били много мањи. Били смо на равници и скоро 8 километара морали смо прећи док смо дошли до самих турских позиција. Тукли су они, али и ми им нисмо остали дужни. Плаћали су они то десетоструко.

Наредник Живојин Радовановић вели ми:

— Око 2 и по сата по подне кад је била по најжешћа борба ја сам са заставом био на првој отетој позицији Кад смо се потпуно осигурали похитасмо од ње доле гонећи непријатеља. У томе силажењу добих рану на руци. Одмах сам другоме предао заставу, а ја сиђох у једну јаругу. Ту сам се мало заклонио од силних турских шрапнела Кад је ватра мало умањила извукох се и одох на превијалиште. Наши су већ били далеко одмакли гонећи Турке.

Реците ви мени што о уласку у Прилеп, како је то изгледало.

Наредници се погледаше говорећи један другоме: па де ти реци, ја то не умем, — не могу ни ја, реци ти.

— Зашто? питах ја.

— То је било господине нешто, што се не може описати ни рећи, нешто што се ни замисли ти не може. Да сам и погинуо тамо не би жалио.

Чим смо ушли у варош потражисмо чисто српске крајеве. Силан свет изашао је, да нас дочека, да нас грли, да нас љуби, да плаче са нама заједно, да нас дарива.

Највише жена плачући трчале су нама у сусрет, љубиле нас у руку, плакале и даривале Што је ко имао изнео је нама. Нисмо могли да пролазимо од њих. То су били најсвечанији тренутци, кад је свачије око морало да засузи.

— Живели нам српски јунаци, осветници наши, ви сте своју крв за нас пролили, ви сте нас спасли, ослободили, узмите од нас све што хоћете, и животе нам узмите, само нас не остављајте више, не дајте да паднемо опет у ропство, ви сте племенити, ви сте своју крв за нас просули, ви сте гинули за нас, ви сте браћа наша, богови наши. Тако су нам говориле жене, људи, деца гушећи се у сузама.

Ми смо тек тада видели, тек тада разумели шта је значило за њих наш долазак, шта је значило за њих то вековно ропство.

Требало је видети тај народ, који се родио у ропству, живео је у ропству, мислио да умре у ропству и тек сад пре два сата сазнао да им стиже војска из слободне Србије, да им стижу браћа да их ослободе

Изгледало је томе народу све то као сан. Скоро нису веровали, запиткивали нас:

— Ви сте Срби, српски војници ви долазите из Србије из наше слободне Србије, која је била тако далеко од нас? Ви сте српски војници, ви сте победили зулумћаре? Јесте ли ви то проливали крв за нас, ви... ви.. ви..

Говорили смо им, да Србија није далеко, да је она ту, и они су сад у Србији А народ је онај плакао и певао.

Нудили нам чарапе, кошуље, храну, одело дуван, цвеће, па и новац.

Одбијали смо ми то, говорећи: нисмо дошли да узимамо, него да вам дамо слободу и живот.

Кад су наши мртви и рањени донети у Прилеп све су жене закукале и полетеле, да пољубе рањеника или погинулога.

Око мртвих било је сијасет танких воштаних свећица, свако је т донео по неколико и све су запаљене око мртваца. Цвећа сијасет преко сваког мртваца. Жене су ту стајале непрестано грлиле погинуле српске војнике и нарицале као за синовима својим.

Умирали су старци гледајући нас окићене, победоносне, веселе. Не, ја вам то не умем све испричати, рече ми заставник.

них аустриских захтева. У балканском питању, вели „Рјеч“, има једна страна, која је подједнако драга свима државама. То је чврст ред на Балкану. Тај ће ред бити утврђен, а источно питање решено само онда, ако животни интереси свих балканских држава буду задовољени. Излаз на Јадранско Море за Србију је без сумње животни интерес, који је тако велики да је тешко очекивати да ће се она драговољно покорити аустријским захтевима. Војна експедиција на албанску обалу, којој хоће да прибегне Аустрија, не може се допустити ни с руског ни с општег европ ског гледишта. Ако Аустрија има што да тражи, нека се разговара с Европом, а не са Србијом. „Рјеч“ позива аустријску штампу, да се за времена сасвим остави старих навика и да српском суседу не намеће своје пријатељство под погодбом да га угуши у пријатељском загрљају. („Рјеч“ се сматра полузваничним листом руског министра спољних послова.)

„Новоје Времја“ пише: Аустрија се боји, да пристаниште, које тражи Србија, не постане руско. Када би Русији била потребна пристаништа на Јадрану, она би се могла користити Баром и црногорском обалом. Ако руско друштво, Тројни Споразум и балканске државе потпомажу ср ско продирање к Јадранском Мору, њима управља једино осећање правичности и протест против аустријске политике, која је увек покушавала да жање тамо где није сејала.

Српска војска у Солуну.

Са савезничком грчком и бугарском војском ушао је у Солун и српски коњички пук дунавске дивизије првог позива. Код Турака је већ само стизање српске коњице под Солун имало великог дејства, јер се веровало да за њом иде, Турцима већ добро позната, и друга српска војска. Српска коњица је ушла у Солун свечано 28. октобра са заставама и музиком на челу. Она је прошла главним улицама и била предмет одушевљеног дочека. Војници су били засути цвећем, а нарочито су странци, Французи и Енглези, уживали у њиховом лепом држању. Пук је дошао пред српски конзулат, где је командант пука Цоловић примио српску колонију, па онда на једном примерку Мирослављевог Јеванђеља, које су му поднели наши тамошњи свештеници, записао је дан уласка српске војске у Солун. Пошто се мало одморио од дотадашњих поготово надчовечанских напора својих, тај храбри коњички пук кренуо се сутрадан за Прилеп, где је стигао трећег дана. Улаз српске коњице у Солун са осталом савезничком војском показао је свету потпуну солидарност савезника и омогућио, да се данас у Дојчиновом граду вију и српске заставе.

Борбе око Битоља.

Јавили смо о борби, коју је водила пре два дана српска кавалерија са једним одељењем турских трупа код Драгинца. Прекјуче се борба водила на целој линији. Турске трупе држале су све висове, од којих су неки висови 1200 метара. На против српске трупе биле су на потпуно изложеном терену, који је још крај тога био и сав потопљен услед излива речица. Али су српске трупе савлађивале све те тешкоће и пред вече држале већ поседнуте Чар лај Беранце, Црноборски Вис (1200 мет.) Облаково и Топеш. Тиме је положај српских трупа за даљу борбу знатно поправљен и оне ће под много повољнијим условима почети кретање напред. — Трупе су добро снабдевене, а дух одличан.

Распуштање општинске управе.

Јављају из Задра, да је политичка власт распустила општинско веће у Сињету и Шибенику због тога, што су демонстрирали у корист балканског севеза.

Опсада Скадра.

Са Ријеке јављају, да црногорска војска наставља бомбардовање Скадра на Бојани, иако јој много смета непогодно време. Бомбардовање је учинило у вароши силну штету, па становници траже, да се Скадар преда. Скадар се не може дуго одржати, јер је са свих страна опкољен, што и сами Турци признају. Поред тога су Црногорци приличан број турских топова ућуткали и што је најглавније, заузели су Сан Ђовани ди Медуа и Љеш, те Скадру пресекли везу с мором. Код Сан Ђовани ди Медуа победили су Црногорци турску војску од 3000 људи и нагнали је у бегство. Веле, да је у том боју рањено и неколико Енглеза, који су се борили као добровољци. Црногорци су заробили 60 Турака.

Бојеви код Чаталџе.

И са турске стране признаје се, да су Бугари заузели Чаталџу, али додају, да су је Турци сами напустили и повукли се у утврђења. Рачуна се, да ће у бојевима пред Цариградом учествовати око 400 хиљада бораца: 200 хиљада Бугара, а толико исто и Турака. Назим паша је изјавио, да би Турци могли победити, кад би се дигао дух у војника. Али код Турака је настала малодушност и многи војници беже. Код Цариграда постављени су топови, који ће пуцати на турске војнике, ако почну бежати.

Вести из места и са стране.

Седница црквене скупштине у Новом Саду.

Јуче после подне одржана је редовна седница црквене скупштине у Новом Саду. Усвојен је предрачун за 1913. годину и одређена плаћа првог разреда свима паросима, који имају број душа за парохију првог плаћевног разреда, а станарина свештеника повишена на 1200 круна. Решено је, да се на Ченеју (салашу) зида код цркве нов парохијски дом. Ратарском црквеном певачком друштву повишена је припомоћ на 400 круна годишње. За стипендисту Николићеве закладе изабрат је Мита Милићев, ученик петог разреда овдашње српске гимназије. Саслушани су извештаји о стању школа и раду школског одбора. Гледе молбе пароха Зарије Станковића за пристављање личног капелана решено је, да би у интересу општине и пароха најбоље било, кад би се Зарији Станковићу дала мировина и расписао стечај за пароха, али у колико се то не би могло извршити, да му се постави лични капелан, те тога ради има се позвати парох Зарије Станковић, да предложи личност. Одобрена је одлука црк. одбора, којом је за рањенике одредио 6000 круна и наређено, да се за породице, које су остале без свога издржаваоца, приложи 4000 круна (пола у Србији, пола у Црној Гори). Изречено је, да ће се само у том случају послати три четвртине прихода од фондова српске више девојачке школе народним црк. фондовима, ако се обвежу на издржавање овдашње више девојачке школе док је њени фондови не буду могли сами издржавати. На завршетку је председник др. Коста Хаџи захвалио скупштинарима на савесном вршењу дужности, изјавивши наду, да ће садашње нередовно стање у автономији што пре престати и да ће народ и опет извојевати своја права, која су му законом зајамчена, а по препоруци рђавих саветника одузета.

Неће да буде комесарчић.

Г. Др. Ђорђе Дера, умировљени професор овдашњи, изјавио је, да је њега комесаријат именовао за члана устарабарско пандурског одбора без претходног питања и да се он те улоге неће примити. Узимамо на повољно знање и бележимо са задовољством, а надамо се, да ће убрзо настати време, кад ће комесарчићи сасвим отићи у запећак осрамоћени.

Преметачина у Сомбору.

Неко је пријавио државном одвјетништву, да се код књижара Миливоја Каракашевића у Сомбору налазе мапе, на којима је представљена Велика Србија, у којој да су увршћени Срем, Банат и Бачка. На основу те денунцијације извршена је преметачина код поменутог књижара, али без успеха. Као што се види, денунцијанти раде сви и свуда на томе, да оцрне Србе и тако да их упропасте.

Слога.

У смислу 17. §-а устава позивају се чланови удружења *Слоге* по *други пут* у ванредну седницу *главне скупштине*, која ће се одржати *у недељу*, 10. (23.) новембра 1912., *у 11 часова пре подне* у свечаној дворници Срп. Прав. Вел. Гимназије у Новом Саду. — *Председништво*

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице може се очекивати хладно време, местимице киша.

ПРИПОСЛАНО.

На знање.

И да нисам пао у болесничку постељу, ове године не бих славио своју крсну славу св. Аранђела, јер док се не залече толике ране српских витезова ни један Србин не сме расипати о својем крсном имену на част и весеље. Кад прездравим послаћу поред већ даног прилога, нови.

У Руми, 3. (15.) новембра 1912.

Др. Жарко Миладиновић.

Брзојави „Застави“.

Стигли 17. новембра.

РАТ НА БАЛКАНУ.

Српска победа код Битоља.

Београд. *После дводневне битке успела је српска војска да заузме најважније положаје испред Битоља. Турци се повукли у варош, чије се заузеће очекује у најкраћем времену.*

Преговори са Турском.

Рјека. Из поузданих извора се сазнаје, да је Црна Гора вољна да се са осталим савезницама упусти у преговоре са Турском. Црногорска је влада о томе известила остале владе балканских савезних држава. Но уједно је нагласила, да се зато ипак војне операције не могу никако одмах обуставити. У овдашњим обавештеним круговима држе, да ће ускоро доћи до примирја. Између влада савезних држава воде се преговори о условима, под којима да се склопи мир. Црна Гора ће свакако тражити предају Скадра, већ и зато, што су Црногорци са свију страна Скадар потпуно опсели и Турцима у граду потпуно одсекли сваки саобраћај са осталим светом, те је тако заузеће Скадра само питање кратка времена. Што се пак тиче Цариграда, овде држе, да би Цариград требао да буде вратар на јужном врху Европе. Турска се мора бринути, да поправи своје економске прилике. Остале прилике, које стоје у вези са тим питањем, балканске савезне државе неће решавати.

Гучков у Лозенграду.

Софија. Бивши председник руске државне Думе, Гучков и председник бугарског Собрања Данев отпутовали су у Мустафапашу, одакле ће ићи у Лозенград (Киркилисе) Становништво им је приредило свечан дочек.

Нетачна вест.

Београд. Званично се објављује, да је нетачна вест „Политике“ о састанку краља Петра са краљем Фердинандом и министара председника савезних држава у Београду.

Прогон младотурака.

Цариград. Полицији је издан налог, да прогони око 50 младотурских првака, међу њима и неке бивше министре, и да их ухапси, што су наводно склопили заверу, да с помоћу војске, када се врати у Цариград, оборе данашњу турску владу.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 4. новембра 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К — п. до — К — п
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша — К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 16 К — п. до — К — п.
Зоб нова 17 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 20 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов 10 К — п. до — К —
Маст 188 К — п. до К — п.
Сланина 180 К — п. до — К — п.
Сланина пољена 180 К — п. до — К — п.

Све од сто кила.

Свињи угојени тешки 124 до — п.
Свињи средњи . . 120 до — п.
Свињи лаки . . . 100 до — п.

Теоци К 1·— по кили.
Овци 30—40 К пар.
Јагњци 20—30 К пар.

ПОЗИВ.

Г. г. деоничари

ЧУРУШКЕ КРЕДИТНЕ БАНКЕ Д. Д.

овим се позивају да изволе доћи на

РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

која ће се одржати 1. децембра 1912. у пола 3 сата после подне

у заводским просторијама.

Дневни ред:

1. Избор 2 члана за оверовљење скупштинског записника.
2. Извештај управе о раду завода у прошлој 1911. години.
3. Полагање рачуна и предлози управе за ликвидирање завода.
4. Извештај надзорног одбора.
5. Одобрење закључних рачуна и давање разрешница управном и надзорном одбору

Управа.

Дугује **Изравнање 31. децембра 1911.** Потражује

АКТИВА	По инвентару К	п.	По књигама К	п.
Менице:				
1.) менице у обрту К 141.799·30				
2. Утужене менице К 34.004·—	175.803	30	179.910	20
Вредносни папири	1.257	89	1.257	89
Намештај . . . . . К 356·—				
20% отпис . . . К 70·—	286	—	286	—
Ingatlanok értéke	2085	31	2.085	31
Наш улог	12.062	—	12.062	—
Дуг деоничара за неуплаћену главницу	6.437	—	6 217	—
Дужници на текућем рачуну:				
1.) Др. Ник. Белеслија К 2.760·96				
2.) Прва Бечејска Штедионица . . . . К 112·68				
3.) Стеван Велц . . К 240·—				
4.) Живан Кајсија . К 410·—				
5.) Тоша Земљанац К 200·				
6.) Мила Костић . . К 20·07				
7.) Више њих за трошкове на протест К 23·30	3.767	01	3.767	01
Készpénz	1.197	19	1.167	29
Губитак	53.509	61	51.819	62
	256.406	31	258.573	32

ПАСИВА	По инвентару К	п.	По књигама К	п.
Штедионички улог	3.220	01	3.208	—
Реесконт:				
1.) Прва Бечејска Штедионица	149.728	30	145.597	32
2.) Чурушка Окружна Штедион.	7.990	—	14.300	—
3.) Натошевић д. д.	3.108	—	3.108	—
4.) Прва Чурушка Штедионица	3.305	—	3.305	—
Деоничарска главница	30.000	—	30.000	—
Камата на штедионички улог која није углавничена	39	10	39	10
Пристојба на биљег, која није још послата порезном звању . . .	9	60	9	60
Веровници на текућем рачуну:				
1.) Радонић Лука и Чекић Андрија К 16.000·—				
2.) Натошевић д. д. К 5·34	16.005	34	16.005	34
Сумњиво потраживање	43.000	96	43.000	96
	256.406	31	258.573	32

Управа и надзорни одбор није подписао ово изравнање из тог узрока, што је благајник и књиговођа проневерио заводски капитал, а против којих је криминална истрага покренута.

1846 1—1

Електрична штампарија дра Св. Милетића у Новом Саду.